

ke uden konflik-
urlig del af den
ike” et helt natur-
jælp af **internatio-**
al Organizations),
bestemt mål – el-
til at nå målet. Fx
erden, men ikke
rettelsen af FN i

om bruger IGO'er-
r vil automatisk
således, at de kan
e, som man bl.a. se
der blev udformet
MF, NATO osv.
de med ved bor-

; og andre aktører
selskaber (MNS)
e-statslige organi-

MODEL

Statsniveau

Substats-
niveau

vil 1 i figuren), har liberal-
nale organisationer) på
tationale selskaber) på
rupper, terrorbevægelser og
staterne er blevet gennem-
for overskuelighedens
estår af ca. 200 stater og
ændens.

sationer, samt terrororganisationer og oprørsbevægelser. Det skyldes bl.a., at grænserne mellem stater på grund af globaliseringen får mindre betydning. Liberalisterne taler ligefrem om, at staterne bliver *gennemhullede*, og nogle af dem (bl.a. Robert O. Keohane og Joseph Nye) bruger begrebet **kompleks interdependens** (se figur 1.7) om de utallige relationer mellem de mange aktører.

Andre liberalister, fx Andrew Moravcsik, professor ved Princeton University, har fokus på, hvordan *indenrigsfaktorer* påvirker et lands udenrigspolitik. Ifølge ham formes stateres målsætninger af grupper og individer i en stat og ikke af det internationale system (jf. figur 1.2) eller af ”objektivt” givne nationale interesser. I stater, hvor der ikke er demokrati, fx Putins Rusland, Nordkorea eller Kina, kan krig eller aggressiv adfærd derfor opstå som følge af, at fx nationalister former en stats målsætninger uden at være begrænset af befolkningsflertallets ønsker. I diktaturstater gælder de fire argumenter for den demokratiske fredstese, jf. ovenfor, jo netop ikke.

Opgave 1.2.

Find eksempler på tre IGO'er, tre NGO'er og tre MNS'er, og redegør for, hvilke aktiviteter de udfører internationalt.

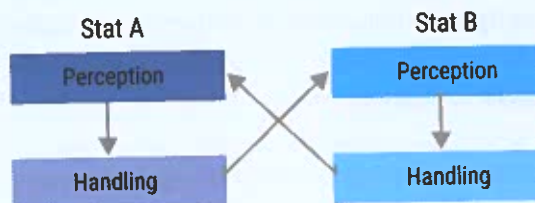
1.4. Konstruktivismen

Konstruktivismen er en nyere teoriretning inden for IP. Den bygger på, at menneskers handlinger – herunder stateres udenrigspolitik – skal forstås ud fra en konstrueret menneskeskabt virkelighed. Konstruktivismen afviser ikke eksistensen af den materielle verden – sten, træ og vand vil også eksistere uden mennesker – men begreber som penge, terrorisme og suverænitets kan kun forstås ud fra den værdi (positiv eller negativ), de bliver tildelt af mennesket.

En bestemt *virkelighedsopfattelse* opstår gradvist over en årrække, og her spiller den sprogbrug (diskurs), som politikere og andre fremtrædende personer i et samfund anvender om fænomener i omverdenen, en afgørende rolle. ”**Italesættelse**” (et emne sættes på dagsordenen i den offentlige debat) og ”**framing**” (henviser til den synsvinkel på emnet, en aktør har) af den omgivende verden påvirker menneskers **perception** (opfattelse) af andres handlinger og bestemmer desuden framingen og italesættelsen af ens egne handlinger, fx begrundelsen for at føre en bestemt udenrigspolitik, se figur 1.8.

Figur 1.8. Den simple konstruktivismemodel

MODEL

Alexander Wendts "Anarchy is What States Make of it: The Social Construction of Power Politics" (1992) er et hovedværk inden for konstruktivismen. Han kritiserer realismen for at lægge alt for megen vægt på strukturer og sikkerhedsproblemer som årsager til krige. I stedet bør man fokusere på *individtet*, dvs. på de menneskelige og indenrigspolitiske faktorer, som får én stat til at angribe en anden.

Centrale faktorer bag en stats udenrigspolitik er dels den *identitet*, befolkningen kollektivt har opbygget, dels de *nationale interesser*, en stat via framing og italesættelse har skabt. Sociale institutioner, værdier, normer og idéer er alle socialt konstrueret, dvs. noget, mennesker bevidst eller ubevidst er blevet enige om ved at kommunikere med hinanden. Man kan altså ifølge konstruktivisterne ikke rationelt udlede, hvilke nationale interesser en stat har, ud fra dens geografiske beliggenhed, økonomiske niveau mv.

Wendt skelner mellem tre typer af relationer mellem stater. For det første det **konkurrenceprægede system**, hvor staterne betragter hinanden som konkurrenter og rivaler og derfor en form for alles kamp mod alle (jf. realisme). I et sådant system er der fokus på relative fordele, fordi en stat hele tiden skal være stærkere end sine fjender. For det andet det **individualistiske system**, hvor stater hverken identificerer andre stater som venner eller fjender og derfor er indifferente (ligeglade) over for andre staters ageren. Fokus ligger her – som i liberalismen – på at opnå absolutte fordele. Endelig for det tredje det **samarbejdende sikkerhedssystem**, hvori stater identificerer sig positivt over for hinanden (men negativt over for stater uden for systemet), og hvor den enkelte stats sikkerhed er fællesskabets ansvar.

Staternes handlinger udspringer af den indbyrdes *interaktion* (se figur 1.8). Det er en stats signaler, fortolkninger og svar i samspillet med andre stater, der er afgørende for, om et *venne-* eller *fjendebillede* bliver opbygget. Den første sociale handling skaber forventninger hos begge aktører, og med tiden forårsager *positive/negative signaler, fortolkninger og svar*, at forholdet mellem de to aktører forstærkes eller forstyrres. Sammenhænge i interaktionsprocessen kan ses i figur 1.9.

MODEL

Figur 1.9 Wendts model af interaktionsprocessen mellem stater

MODEL

Kilde: Alexander Wendt: *Anarchy is what States make of it*, 1992. Her dog oversat til dansk.

En stat kan have mange identiteter; fx kan den være klimaforkæmper, samtidig med at den krænker menneskerettighederne. Men det er summen af disse identiteter, der afgør, hvordan andre stater opfatter den pågældende stat, og derfor om andre stater kan identificere sig med den. Hvis en stat over en længere periode har haft samme billede af en anden stat, kan dette billede være særdeles modstandsdygtigt over for forandring. Det skyldes bl.a., at aktører kan have interesse i at bevare en relativt stabil identitetsrolle for at minimere usikkerhed og angst hos deres respektive befolkninger og hos hinanden.

Opgave 1.3.

Find eksempler på lande spredt verden over, som du vil vurdere, at vi som danskere betragter som fjendtlige, venligtsindede, eller som vi er indifferente over for (Wendts tre kategorier).

Tekstboks 5.1. Den Engelske Skole

I forhold til FN-systemet og debatten om R2P – men også i relation til IGO'er generelt – er IP-teorien **Den Engelske Skole** (DES) særdeles relevant. DES bygger videre på og udfordrer de gængse opfattelser inden for realismen, liberalismen og konstruktivismen. Man kan således betragte DES som en mellemting mellem realismen og liberalismen, som derudover har ligheder med konstruktivismen i form af at forstå samarbejde som en fælles international identitet (se figur 5.6). DES kan nemlig mere nuanceret end både realismen og liberalismen, og på en anden måde end konstruktivismen, forklare de organisatoriske strukturer, man betegner som "**det internationale samfund**".

Netop "det internationale samfund" er et kernebegreb inden for DES. Deltagerne i dette samfund er primært de suveræne stater, men IGO'er og INGO'er anses også for at være en del heraf. Samfundet er grundlæggende *anarkisk* (jf. realismen) på grund af fraværet af en overstatslig regering. Samtidig er der dog et element af *orden*, i og med at staterne ud fra fælles interesser, normer og værdier accepterer nødvendigheden af og

fordelene ved sameksistens og samarbejde (jf. liberalismen). Staterne følger fælles regler (international lovgivning), der hjælper til at fremme sameksistensen, og oprettelsen af internationale institutioner (fx FN) sikrer håndhævelse af reglerne.

Inden for DES skelner man mellem to underteorier: den *pluralistiske* og *solidaristiske* model af det internationale samfund, ud fra deres prioritering af værdier og regler. *Orden* (fraværet af anarki og konstant krig) har i begge modeller en værdi i sig selv og skal opretholdes så vidt muligt. Modellerne er imidlertid uenige om, hvad *retfærdighed* er, og som følge deraf, hvordan orden skal prioriteres.

Pluralisterne anskuer primært retfærdighed ud fra et interstatsligt synspunkt og mener, at ethvert land skal kunne bestemme dets eget værdisæt, og at retfærdighed derfor hviler på respekt for staternes suverænitet. International magtanvendelse (fx FN-interventioner) bliver derfor en trussel mod den internationale orden. Modsat mener **solidaristerne**, at suveræniteten skal tilsidesættes for *retfærdighed på individni-*

Figur 5.6. Placering af Den Engelske Skole i forhold til andre hovedteorier

